

Plemenitba v chovu ovcí

Ing. Iva Rašková

Chov hospodářských zvířat
4. ročník

2025/2026

Obsah

- 1 Plemenitba v chovu ovcí
 - Význam plemenitby
 - Druhy dospělosti
 - Doba použití ovcí v chovu
 - Selektce a bonitace
 - Říje
 - Stimulace a synchronizace říje
 - Hormonální synchronizace říje
 - Zapouštění a připouštěcí období

- 2 Techniky plemenitby
 - Přirozená plemenitba
 - Harémové připouštění
 - Individuální připouštění
 - Umělá inseminace
 - Embryo transfer
 - Laparoskopická inseminace

Plemenitba v chovu ovcí

Plemenitba

- Je zásadní proces v chovu ovcí, který zahrnuje pečlivé plánování a řízené páření s cílem zlepšit genetickou kvalitu stáda ovcí. Cílem plemenitby je :
- Zvýšení užitkovosti a plodnosti.
- Zlepšení kvality vlny.
- Zvýšení odolnosti vůči nemocem.

Pro úspěšnou plemenitbu je nezbytné znát fyziologické vlastnosti ovcí, jako jsou jednotlivé dospělosti ovcí a správné načasování zapouštění.

Druhy dospělosti

Dospělost

- Pohlavní dospělost: u ovcí se pohlavní dospělost obvykle dosahuje ve věku 5 – 7 měsíců.
- Chovatelská dospělost: ovce jsou chovatelsky dospělé u masných plemen ve věku 12 – 15 měsíců, u plodných plemen ve věku 15 – 18 měsíců a u raných plemen ve věku 7 měsíců.
- Tělesná dospělost: je dospělost, kdy ovce dosahují plného tělesného růstu, je obvykle dosažena ve věku 2 – 3 let.

Doba použití ovcí v chovu

Využití

- Ovce se běžně používají v chovu 5 – 7 let, v závislosti na jejich užitkovosti a zdravotním stavu.
- V některých případech může být chovná doba prodloužena až na 10 let u vysoce hodnotných jedinců.

Selekce a bonitace stáda

Selekce a bonitace

- Před zapouštěním se ovce často selektují a podrobují bonitaci.
- Do chovu jsou zařazeni pouze nejvhodnější jedinci.
- Tímto způsobem se zajišťuje, že se do další generace přenesou žádoucí vlastnosti.

Říje u ovcí

Charakteristika říje

- Projevy říje: neklid, častější bečení a močení, vyhledávání berana, zvětšení a zarudnutí vulvy, výtok poševního hlenu.
- Délka cyklu: estrální cyklus trvá typicky 16–17 dní (rozmezí cca 18–21 dní).
- Doba trvání říje: vlastní říje trvá přibližně 24–36 hodin (může být až 48 hodin).

Stimulace říje

Přirozená stimulace

- Efekt berana (puštění berana k bahnicím).
- Správná výživa, kondice a zdravotní stav.
- Řízení světelného režimu a sezónnosti.

Hormonální synchronizace říje

Dnešní praxe

- V intenzivních a šlechtitelských chovech se hormonální přípravky k vyvolání a synchronizaci říje běžně používají.
- Používají se při plánování umělé inseminace / laparoskopické.
- Používají se pro soustředění bahnění do krátkého období.
- Používají se při mimosezónním zapouštění ovcí.
- Standardní protokoly využívají intravaginální progestagenní houbičky/pesary (progesteron či jeho analogy) po dobu několika dní nebo využívají následnou aplikaci sérového gonadotropinu březích klisen a často také prostaglandinu $F_{2\alpha}$ nebo jeho analogů.

Tampón Chronogest (gestagenní přípravek)

Intravaginální tampón (napuštěný analogem progesteronu)

Načasování zapouštění

Načasování zapouštění

- U přirozeného připouštění je beran s bahnicemi po celou dobu říje.
- V klasickém chovu se zapouští ovce 1x ročně.
- Zapouštění ovcí mimo sezónu 2x ročně nebo 3x za dva roky.
- Při řízeném připouštění nebo umělé inseminaci (často po hormonální synchronizaci) se doporučuje připouštět/inseminovat zhruba 10–12 hodin po zjištění říje, případně opakovat.

Připouštěcí období

Připouštěcí období

- Na základě připouštěcího plánu se provádí zapouštění ovcí.
- Trvá obvykle 1–1,5 měsíce.
- Zajišťuje soustředěné bahnění v krátkém období, lepší organizaci práce a péče o jehňata.

Obsah

- 1 Plemenitba v chovu ovcí
 - Význam plemenitby
 - Druhy dospělosti
 - Doba použití ovcí v chovu
 - Selektce a bonitace
 - Říje
 - Stimulace a synchronizace říje
 - Hormonální synchronizace říje
 - Zapouštění a připouštěcí období

- 2 Techniky plemenitby
 - Přirozená plemenitba
 - Harémové připouštění
 - Individuální připouštění
 - Umělá inseminace
 - Embryo transfer
 - Laparoskopická inseminace

Techniky plemenitby v chovu ovcí

Přehled

- V chovu ovcí existuje několik metod plemenitby, které se liší svou náročností, efektivitou a náklady.
- Od přirozené plemenitby, která je jednoduchá a běžná v menších chovech, po pokročilé techniky, jako je umělá inseminace nebo embryo transfer.
- Správně zvolená technika plemenitby může výrazně ovlivnit úspěšnost chovu a zlepšit užitkové vlastnosti ovcí.

Přirozená plemenitba (1)

Charakteristika

- Přirozená plemenitba je nejstarší a nejpřirozenější metoda, při které beran přirozeně připouští ovce ve stádě.
- Je to základní technika plemenitby, která se používá v menších a tradičních chovech.
- Berani připouští ovce bez zásahu chovatele zhruba 6 týdnů.
- Na 1 berana připadne zhruba 30 ovcí.

Přirozená plemenitba (2)

Výhody

- Nízké náklady.
- Jednoduchá organizace.
- Vysoké % zabřezávání.

Nevýhody

- Menší kontrola nad genetickým výběrem.
- Není znám původ berana.
- Vyšší riziko přenosu nemocí.

Harémové připouštění (1)

Charakteristika

- Harémové připouštění je metoda, kde jeden beran připouští skupinu ovcí během říje.
- Beran je přidělen ke skupině ovcí (20–50 bahnic) během říje, záleží na jeho stáří a kondici.

Harémové připouštění (2)

Výhody

- Je známý původ.
- Přirozený výběr ovcí podle říje.

Nevýhody

- Nerovnoměrné připouštění.
- Únava berana.
- Nižší % zabřeznutí.
- Vyšší riziko přenosu nemocí.

Individuální připouštění (1)

Charakteristika

- Individuální připouštění je metoda, která umožňuje nepřesnější kontrolu nad pářením.
- Ovce jsou individuálně přiváděny k beranovi v přesně určeném čase podle zjištěné říje.
- Tato technika je vhodná pro šlechtitelské chovy, kde je důležitá přesná genealogie.

Individuální připouštění (2)

Výhody

- Přesná kontrola nad plemenitbou.
- Minimalizace rizika nemocí.
- Vhodné pro šlechtitelské chovy.

Nevýhody

- Vyšší nároky na organizaci a pracovní sílu.
- Vyšší náklady.

Plemenitba v chovu ovcí
Techniky plemenitby

Přirozená plemenitba
Harémové připouštění
Individuální připouštění
Umělá inseminace
Embryo transfer
Laparoskopická inseminace

Individuální připouštění (3)

Umělá inseminace (1)

Charakteristika

- Umělá inseminace je pokročilá technika plemenitby, která umožňuje přesnou kontrolu nad genetickým materiálem a šíření genů elitních beranů na více ovcí.
- Sperma od berana je uměle zavedeno do pohlavního ústrojí ovce.

Umělá inseminace (2)

Výhody

- Přesná kontrola nad genetickým materiálem.
- Možnost využití elitních beranů na více ovcí.
- Snížení rizika přenosu některých nemocí.

Nevýhody

- Vyšší náklady na techniku a odborný personál.
- Méně efektivní než přirozená plemenitba.

Umělá inseminace (3)

Umělá inseminace (4)

Embryo transfer (ET) (1)

Charakteristika

- Embryo transfer je technika umožňující rychlé šíření genů elitních samic, což vede ke zvýšení genetického pokroku v chovu ovcí.
- Oplodněná embrya jsou odebrána od dárkyně a přenesena do těl příjemkyň, které donosí a porodí jehňata.

Embryo transfer (ET) (2)

Výhody

- Rychlé šíření genů elitních samic.
- Zvýšení genetického pokroku.

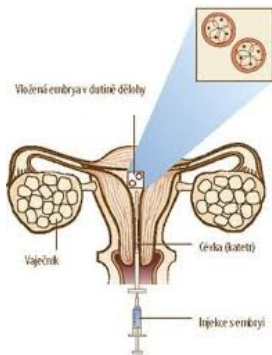
Nevýhody

- Vysoce nákladné.
- Potřeba speciálního vybavení a odborného personálu.

Plemenitba v chovu ovcí
Techniky plemenitby

Přirozená plemenitba
Harémové připouštění
Individuální připouštění
Umělá inseminace
Embryo transfer
Laparoskopická inseminace

Embryo transfer (3)

Laparoskopická inseminace (1)

Charakteristika

- Laparoskopická inseminace je pokročilá forma umělé inseminace, která zajišťuje vyšší úspěšnost oplodnění.
- Je vhodná pro chovy s vysokými nároky na genetickou kvalitu.
- Sperma je aplikováno přímo do dělohy pomocí laparoskopu.

Laparoskopická inseminace (2)

Výhody

- Vyšší úspěšnost oplodnění než u klasické umělé inseminace.
- Možnost použití zmrazeného spermatu.

Nevýhody

- Vyžaduje chirurgický zákrok.
- Vyšší náklady a potřeba specializovaných odborníků.

Laparoskopie - příprava ovce na zákrok (3)

Laparoskopie - zákrok (4)

